ЕКОЛОГІЯ
ПРАВО ЛЮДИНА

Громадський контроль за використанням коштів фондів охорони навколишнього природного середовища

Інструкція

Київ – 2019

АВТОРИ:

Катерина Норенко – аналітик та еколог Міжнародної благодійної організації “Екологія – Право – Людина”
Петро Тєстов – аналітик Міжнародної благодійної організації “Екологія – Право – Людина”
Наталія Куць – юрисконсульт Міжнародної благодійної організації “Екологія – Право – Людина”

Інструкція покликана допомогти усім, хто занепокоєний неефективним використанням коштів із фондів охорони навколишнього природного середовища та різноманітними порушеннями у процесі цього використання. Вона має на меті розказати, які механізми є для громадськості долучитися до розподілу коштів та вчасно запобігти зловживанням, проконтролювавши надходження коштів на реальну охорону природи. Крім цього, інструкція містить вказівки, куди варто звертатися, якщо було виявлено порушення у процесі розподілу коштів чи їхнього освоєння. Інструкція розрахована на широке коло читачів.

© МБО “Екологія – Право – Людина”, 2019.

ЗМІСТ

Перелік скорочень……...4
Розділ 1. Поняття фондів охорони навколишнього природного середовища. Їхні рівні, наповнення та розподіл…….5
Розділ 2. Поняття природоохоронних заходів та недосконаліть їхнього визначення……....8
Розділ 3. Порядок планування та фінансування природоохоронних заходів……..…12
Розділ 4. Найбільш типові зловживання під час використання коштів з екофондів……15
Розділ 5. Громадський контроль на етапах планування та реалізації природоохоронних заходів…….…..21
Розділ 6. Державний контроль за використанням коштів екофондів……..25
Додатки…….....29

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ДАБІ	Державна архітектурно-будівельна інспекція України
Держаудитслужба	Державна аудиторська служба України
Держгеокадастр	Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру
Держгеонадра	Державна служба геології та надр України
ЗУ	Закон України
КМУ	Кабінет Міністрів України
Мінприроди	Міністерство екології та природних ресурсів України
Мін’юст	Міністерство юстиції України
ОВД	Оцінка впливу на довкілля
ОНПС	Охорона навколишнього природного середовища
ПЗФ	Природно-заповідний фонд
ПКД	Проектно-кошторисна документація

РОЗДІЛ 1

----------♦----------

Поняття фондів охорони навколишнього природного середовища. Їхні рівні, наповнення та розподіл

Екологічні фонди – це спрощена для зручності назва фондів охорони навколишнього природного середовища.

Згідно зі ст. 47 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»[1] фонди охорони навколишнього природного середовища створюються для фінансування заходів щодо охорони довкілля на місцевому та державному рівні, на рівні Автономної Республіки Крим.

Основним джерелом грошових надходжень цих фондів є кошти екологічного податку (який платять підприємства, що забруднюють довкілля, на кшталт металургійних заводів, теплових електростанцій, добувних компаній тощо) та кошти грошових стягнень за шкоду, заподіяну довкіллю. Окрім цього до цих фондів можуть зараховуватися цільові та інші добровільні внески підприємств, установ, організацій та громадян.

Екологічний податок, який є основним джерелом наповнення фондів ОНПС зараховується до місцевого бюджету за місцем заподіяння екологічної шкоди, але не у повному обсязі. Деяка його частка надходить до державного бюджету. Ці частки не завжди є стабільними, іноді їх можуть змінювати. Наприклад, до 2017 року до державного бюджету надходило 20 % екологічного податку, 25 % отримували місцеві бюджети, а ще 55 % лишалося у розпорядженні відповідної обласної ради. У 2018 році цей розподіл було змінено. Зараз на центральний рівень зараховується 45 % податку (окрім екологічного податку на викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю стаціонарними джерелами забруднення, який зараховується до загального фонду державного бюджету у повному обсязі), частка громад залишилася без змін, а у розпорядженні обласного рівня залишається 20 % податку.

Окрім цього, раніше в Україні функціонував окремий Державний фонд ОНПС, але зараз його немає. Замість цього, було створено бюджтну програму за кодом 2401270 “Проведення природоохоронних заходів”, куди

[1] Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” № 1264-XII від 25.06.1991 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12

зараховуються кошти із державного бюджету. Звісно, якщо надійшла певна сума податку до державного бюджету, то до бюджетної програми може надійти вже значно менша сума. Частина коштів залишається в загальному бюджеті "латати дірки". У цьому великий недолік того, що Державного фонду ОНПС вже немає. Так, наприклад, згідно із Державним Бюджетом України на 2018 рік, очікувалося надходження в 2842 млн гривень від екологічного податку, а на бюджетну програму «Проведення природоохоронних заходів» було заплановано виділити лише 361 млн гривень, що складає лише 12,7 % від усієї суми екологічного податку, яка могла би бути витраченою на покращення стану довкілля[2].

Для розподілу коштів між фондами ОНПС характерна також нерівномірність. Вона зумовлена тим, що промислові об'єкти, які сплачують великі податки, також розміщені нерівномірно по країні. Це все призводить до значних диспропорцій у розмірах екологічних фондів у різних регіонах України. Наприклад, згідно із даними Держказначейства за 2016 рік Тернопільська та Чернівецька області мали розмір своїх обласних екофондів близько 5 млн гривень. Аналогічний фонд Дніпропетровської області складав понад 700 млн гривень. Безперечним рекордсменом є Донеччина, де екофонд у 2016 році складав понад 1 млрд гривень. Більше інформації подано у табл. 1.1.

Таблиця 1.1.

Обсяг обласних фондів ОНПС у 2016 році

№ п/п	Назва території	Екологічний податок (КБКД 19010000), тис. грн	Збір за забруднення НПС (КБКД 19050000)	Інші надходження до фондів ОНПС (КБКД 24061600)	Грошові стягнення за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про ОНПС внаслідок господарської та іншої діяльності (КБКД 2406200)	Разом
1	Вінницька	132 463,01	4,17		461,88	64 571,33
2	Волинська	5 683,71	0,06		1 964,37	4 700,15
3	Дніпропетровська	671 230,62	4 113,44	2 021,88	52 015,28	449 469,93

[2] Чому мільярди гривень екологічних фондів не працюють на охорону довкілля? http://epl.org.ua/about-us-posts/chomu-milyardy-gryven-ekologichnyh-fondiv-ne-pratsyuyut-na-ohoronu-dovkillya/

4	Донецька	1 008 789,97	116,50		2 366,30	474 986,45
5	Житомирська	11 663,62	80,43		758,77	17 444,50
6	Закарпатська	8 158,99	171,90	66,99	2 124,48	7 217,10
7	Запорізька	318 634,56	24,54	17,98	4 730,26	109 010,40
8	Івано-Франківська	265 690,46	15,30	90,46	1 416,41	129 744,21
9	Київська	115 865,84	-6,61	445,45	1 258,56	54 365,09
10	Кіровоградська	43 828,58	-2,19	293,33	1 703,74	31 650,94
11	Луганська	226 157,51	3 653,63		80,727	11 012,21
12	Львівська	107 937,89	8,85		15 973,72	112 980,74
13	Миколаївська	27 472,83	3,06	2,75	1 127,30	14 487,18
14	Одеська	23 141,93	0,02	2,18	3 764,22	32 166,95
15	Полтавська	87 787,98	1,89		2 630,13	94 214,93
16	Рівненська	16 263,42	48,97	17,83	2 486,55	16 209,42
17	Сумська	26 941,19	0,03	549,15	609,93	13 478,97
18	Тернопільська	4 446,54	-52,95	290,89	364,80	6 811,20
19	Харківська	116 666,63	7,83		3 554,25	48 840,57
20	Херсонська	8 306,26	210,70	193,82	474,49	1 853,42
21	Хмельницька	18 750,47	3,44	98,74	360,80	8 231,35
22	Черкаська	43 668,03	2,62	160,28	770,32	38 520,88
23	Чернівецька	3 347,39	0,09	1,73	1 832,48	4 659,52
24	Чернігівська	32 174,72	7,00	616,22	1 454,01	27 213,65
25	м. Київ	43 192,99	-22,97	974,21	3 481,71	28 939,85
Всього		3 368 265,12	8 389,75	5 843,89	107 765,50	1 789 080,80

Спостерігається також диспропорція і на рівні районів. До прикладу, Галицький район Івано-Франківської області за рахунок розташування в ньому Бурштинської ТЕЦ компанії ДТЕК у 2016 році мав обсяг екофонду близько 77 млн гривень[3].

[3] Зведений план природоохоронних заходів Галицького районного фонду охорони навколишнього природного середовища на 2016 рік http://galytskarada.in.ua/index.php/diialnist-rady/rishennia-sesii/4-sesiia/112-zvedenyi-plan-pryrodookhoronnykh-zakhodiv-halytskoho-raionnoho-fondu-okhorony-navkolyshnoho-pryrodnoho-seredovyshcha-na-2016-rik

РОЗДІЛ 2

----------♦----------

Поняття природоохоронних заходів та недосконаліть їхнього визначення

Ідея фонду охорони навколишнього природного середовища в тому, щоб забруднювачі довкілля докладали зусиль відновлення чи покращення того, що вони забруднюють. Це було зазначено у ст. 47 ЗУ "Про ОНПС", де стверджується, що кошти з екофондів можуть використовуватися тільки для фінансового забезпечення здійснення природоохоронних заходів.

Для визначення, які саме заходи можуть називатися природоохоронними, було ухвалено Постанову КМУ "Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів"[4]. Перелік заходів поділяється 10 розділів залежно від сфери діяльності. Це:

1) охорона і раціональне використання водних ресурсів;
2) охорона атмосферного повітря;
3) охорона і раціональне використання земель;
4) охорона і раціональне використання мінеральних ресурсів;
5) охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів;
6) охорона і раціональне використання ресурсів тваринного світу;
7) збереження природно-заповідного фонду;
8) раціональне використання і зберігання відходів виробництва і побутових відходів;
9) ядерна і радіаційна безпека;
10) наука, інформація і освіта, підготовка кадрів, оцінка впливу на довкілля, стратегічна екологічна оцінка, організація праці, забезпечення участі у діяльності міжнародних організацій природоохоронного спрямування, впровадження економічного механізму забезпечення охорони навколишнього природного середовища.

На жаль, вищезазначена постанова не є ідеальною, а перелік не чітко окреслює екологічний характер заходів. Ще із 2013 року аналіз того, на що

[4] Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів" № 1147 від 17.09.1996 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-п

можуть бути витрачені кошти з екофондів, показав, що вони, фактично, не працюють на довкілля.

Постанова “Про природоохоронні заходи”, на нашу думку, є дуже м’якою. Вона фактично дозволяє провести будь-який захід, якщо його правильно подати та прописати, навіть якщо його результати будуть відверто шкідливими для довкілля.

Наприклад, Львівська область у 2018 році планувала фінансувати з екологічного фонду розроблення проектної документації на видобуток торфу (рис. 2.1.)[5]. Вся гірничо-видобувна діяльність є надзвичайно брудною з екологічної точки зору, тому за своєю суттю видобуток торфу не може вважатися природоохоронним заходом. Проте, відповідно до вищезазначеної Постанови, такі заходи можуть фінансуватися з екологічних фондів, якщо при цьому застосовуються екологічно безпечні технології видобування та вилучення корисних компонентів тощо.

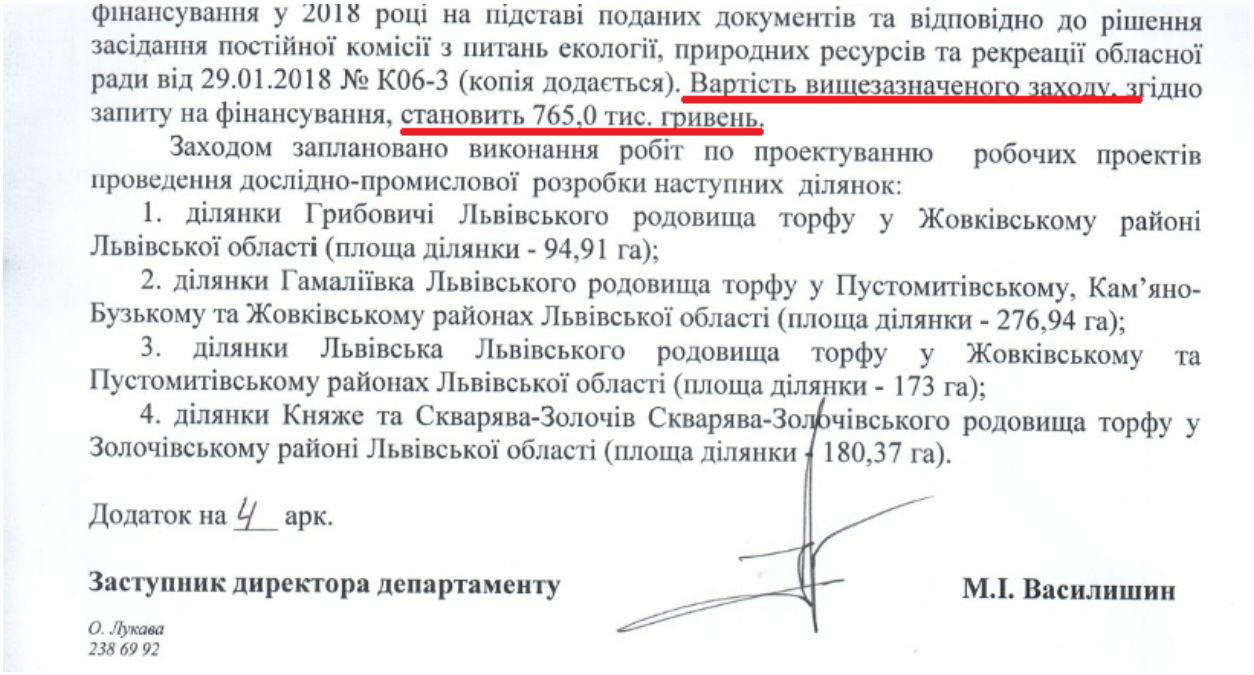

фінансування у 2018 році на підставі поданих документів та відповідно до рішення засідання постійної комісії з питань екології, природних ресурсів та рекреації обласної ради від 29.01.2018 № К06-3 (копія додається). Вартість вищезазначеного заходу, згідно запиту на фінансування, становить 765,0 тис. гривень.

Заходом заплановано виконання робіт по проектуванню робочих проектів проведення дослідно-промислової розробки наступних ділянок:

1. ділянки Грибовичі Львівського родовища торфу у Жовківському районі Львівської області (площа ділянки - 94,91 га);
2. ділянки Гамаліївка Львівського родовища торфу у Пустомитівському, Кам’яно-Бузькому та Жовківському районах Львівської області (площа ділянки - 276,94 га);
3. ділянки Львівська Львівського родовища торфу у Жовківському та Пустомитівському районах Львівської області (площа ділянки - 173 га);
4. ділянки Княже та Скварява-Золочів Скварява-Золочівського родовища торфу у Золочівському районі Львівської області (площа ділянки - 180,37 га).

Додаток на 4 арк.

Заступник директора департаменту **М.І. Василишин**

О. Лукава
238 69 92

Рис. 2.1.
Відповідь Департаменту екології та природних ресурсів Львівської ОДА про фінансування торфорозробок

[5] Відповідь Департаменту екології та природних ресурсів від 13.02.18 № 04.03.654 https://drive.google.com/file/d/1aKp4wDquV723dcjQzzxgVFFXUC8kpNjp/view

Окрім цього, природоохоронні заходи повинні мати реальний результат для стану довкілля та покращувати його параметри. Проведення конференцій, різноманітних конкурсів, фестивалів та екологічних свят, друк літератури хоч і несуть мінімальний просвітницький ефект, але не покращують безпосередньо стан довкілля, і тому не повинні бути пріоритетними та першочерговими для реалізації. Не повинні фінансуватися з екофондів також і природоохоронні організації, тому що більшість із них не займається важливою для охорони довкілля діяльністю, а тільки освоює кошти та звітується проробленою роботою сумнівної якості та сумнівного природоохоронного спрямування[6].

Іншим прикладом є використання пестицидів у лісовому господарстві для захисту рослин від шкідників (рис. 2.2.).

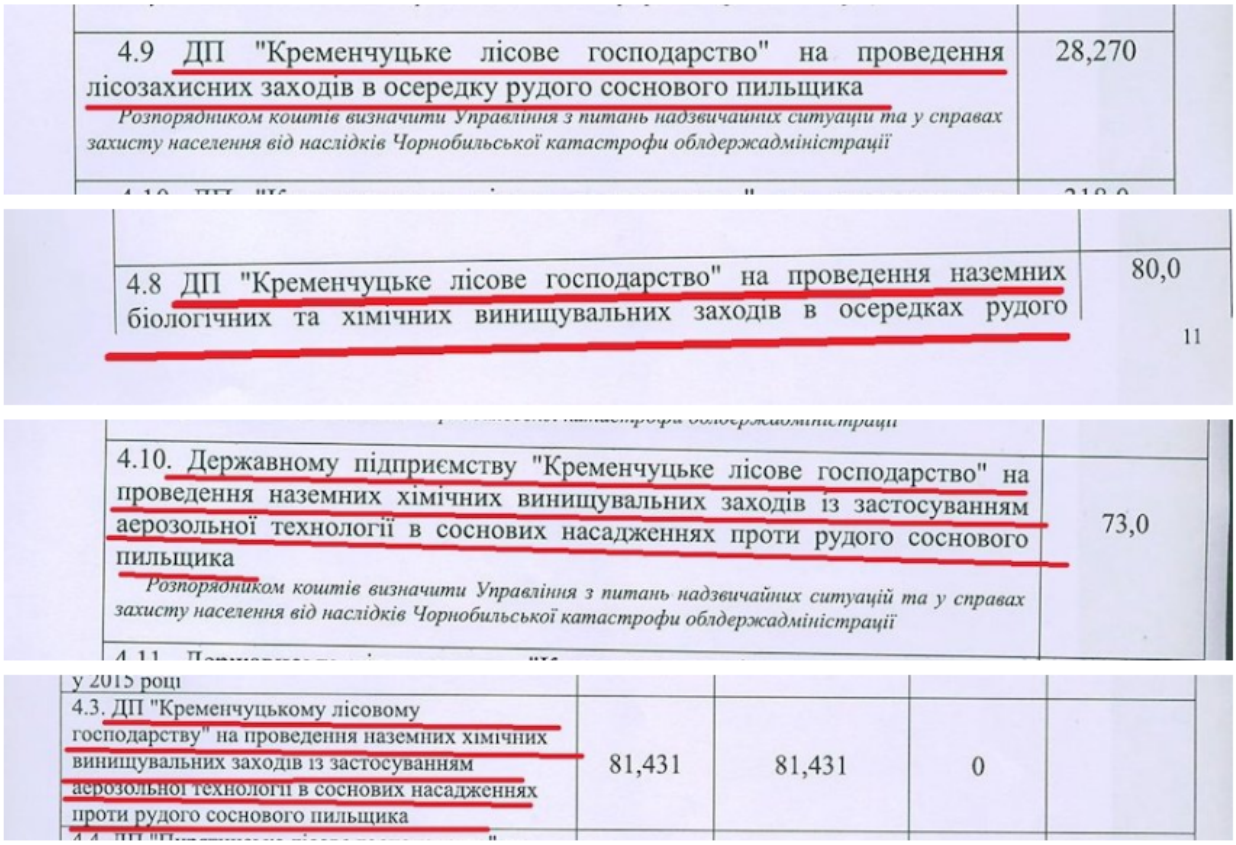

4.9 ДП "Кременчуцьке лісове господарство" на проведення лісозахисних заходів в осередку рудого соснового пильщика *Розпорядником коштів визначити Управління з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи облдержадміністрації*	28,270			
4.8 ДП "Кременчуцьке лісове господарство" на проведення наземних біологічних та хімічних винищувальних заходів в осередках рудого	80,0			
4.10. Державному підприємству "Кременчуцьке лісове господарство" на проведення наземних хімічних винищувальних заходів із застосуванням аерозольної технології в соснових насадженнях проти рудого соснового пильщика *Розпорядником коштів визначити Управління з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи облдержадміністрації*	73,0			
у 2015 році				
4.3. ДП "Кременчуцькому лісовому господарству" на проведення наземних хімічних винищувальних заходів із застосуванням аерозольної технології в соснових насадженнях проти рудого соснового пильщика	81,431	81,431	0	

Рис. 2.2.
Фінансування Кременчуцького лісгоспу у 2013, 2014, 2015 та 2016 роках із обласного фонду ОНПС

[6] Берзіна повертається або навіщо Україні потрібна Державна екологічна академія? http://epl.org.ua/announces/ berzina-povertayetsya-abo-navishho-ukrayini-potribna-derzhavna-ekologichna-akademiya/

Метою є захист лісу від всплеску чисельності комах шляхом розприскування хімічних засобів — пестицидів. Але якими засобами досягається ця мета? Жоден державний контролюючий орган не здійснює контролю за використанням пестицидів в Україні[7]. Фактично, за кошти екофонду цілеспрямовано забруднюється довкілля хімічними речовинами, небезпечними і для природи, і для людей[8].

У той же час, окремі заходи, які позитивно впливають на стан довкілля, не завжди можна провести у відповідності до постанови. Наприклад, таким є бюджетне фінансування охорони територій природно-заповідного фонду.

Недосконаліть постанови є однією із головних проблем, які наявні у використанні коштів з екофондів. Тому дуже актуальним є її перегляд і розробка нового переліку природоохоронних заходів у якомога швидші терміни. Про цю та інші проблеми, а також їхні вирішення, можна прочитати у нашому аналітичному документі, що стосується реформи фондів ОНПС[9].

[7] Аналітична записка «Безконтрольне використання пестицидів в Україні» http://epl.org.ua/environment/ analitychna-zapyska-bezkontrolne-vykorystannya-pestytsydiv-v-ukrayini/

[8] Полтавська обларда «відмиває» екологічні кошти http://epl.org.ua/announces/poltavska-oblrada-vidmyvaie- ekolohichni-koshty/

[9] Чисте довкілля – здорове майбутнє: нова політика використання коштів спеціальних фондів охорони навколишнього природного середовища http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/Analitdoc_EcoFondu_Net.pdf

РОЗДІЛ 3

----------♦----------

Порядок планування та фінансування природоохоронних заходів

За відсутності спеціального фонду ОНПС в Державному бюджеті України умовним його аналогом на центральному рівні можна вважати бюджетну програму КПКВК 2401270 "Здійснення природоохоронних заходів". Перелік заходів, які отримують фінансування за цією програмою визначається Мінприроди і оформлюється рішенням Кабінету Міністрів України. Станом на березень 2019 року порядок визначення цих заходів регламентувався наказом Мінприроди № 194 від 12.05.2015 «Про затвердження Порядку планування та фінансування природоохоронних заходів»[10].

Теоретично, будь-хто може подати запит на фінансування природоохоронних заходів і він може бути підтриманий. Пункт 1.3. вищезазначеного Наказу визначає, що замовником природоохоронного заходу можуть бути: відповідальний виконавець; підприємство; установа та організація, що належать до сфери управління Мінприроди; центральний або місцевий орган державної виконавчої влади, юридична особа усіх форм власності.

Фактично, цей процес проходить непрозоро і рішення щодо фінансування конкретних заходів ухвалюють за незрозумілими критеріями фахівці Мінприроди. Не звачаючи на те, що всі критерії наведені у Наказі у п. 4.3., існують численні факти, коли запити на виділення коштів на виконання природоохоронних заходів від одних установ та організацій роками не задовольнялися, а інші установи постійно отримували фінансування на такі ж по суті заходи.

Фактично, громадськість може ефективно втрутитися в процес розподілу коштів лише після оприлюднення відповідної Постанови КМУ. У 2018 році така постанова «Деякі питання використання коштів, передбачених у державному бюджеті на здійснення природоохоронних заходів у 2018 році»

[10] Наказ Мінприроди від 12.06.2015 № 194 “Про затвердження Порядку планування та фінансування природоохоронних заходів” https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0994-15

була оприлюднена 4 липня 2018 року[11]. Тоді ж офіційно і починається використання коштів.

Частину природоохоронних заходів замовляє безпосередньо апарат Мінпроди, на іншу частину Мінприроди визначає відповідних розпорядників. У 2018 році такими були установи природно-заповідного фонду та підпорядковані Мінприроди науково-дослідні та освітні установи.

На початку наступного календарного року на сайті Мінприроди наявні звіти про виконання відповідних бюджетних програм. Наприклад, звіт за 2018 рік також доступний на сайті[12].

Практика показує, що протягом року вносяться 2-3 зміни у відповідний розподіл бюджетних коштів за програмою КПКВК 2401270 "Здійснення природоохоронних заходів". Тому рекомендуємо відслідковувати появу постанови КМУ «Деякі питання використання коштів, передбачених у державному бюджеті на здійснення природоохоронних заходів» на поточний рік і відразу після її виходу давати зауваження щодо заходів, доцільність яких викликає сумнів. Наприклад, у 2018 році після низки критичних публікацій перелік заходів, який було заплановано до фінансування, був переглянутий, і з нього виключили розробку недоцільної та неефективної ГІС-системи Державної екологічної академії.

З розподілом коштів фондів ОНПС на місцевих рівнях ситуація інша. Порядок планування та фінансування природоохоронних заходів з місцевого фонду охорони навколишнього природного середовища визначається органом місцевого самоврядування (обласною, міською, селищною радою тощо). Відповідно, у кожній області існують різні порядки.

У випадках обласних фондів ОНПС, зазвичай, перелік заходів готує відповідний територіальний підрозділ обласної державної адміністрації. Виділення коштів затверджується обласної радою або в рамках затвердження обласного бюджету, або в рамках ухвалення рішення про фінансування окремих обласних природоохоронних програм. Низка областей проводить

[11] Постанова КМУ від 4.04.2018 № 537 “Деякі питання використання коштів, передбачених у державному бюджеті на здійснення природоохоронних заходів у 2018 році” https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2018-%D0%BF

[12] Інформація про виконання плану природоохоронних заходів за бюджетною програмою КПКВК 2401270 “Здійснення природоохоронних заходів” за 2018 рік (спеціальний фонд державного бюджету) https://menr.gov.ua/news/33149.html

онлайн-трансляцію засідання комісії з відбору природоохоронних заходів, сам відбір проводиться на конкурсній основі, а переваги на фінансування отримують заходи, які мають співфінансування. Відповідна інформація, зазвичай, наявна на сайтах відповідних підрозділів. Наприклад, на сайті департаменту екології та природних ресурсів Львівської ОДА[13] та управління екології та природних ресурсів Черкаської ОДА є така інформація.

У Донецькій та Луганській областях, внаслідок російської агресії та окупації частини території, замість обласних державних адміністрацій та обласних рад діють обласні військово-цивільні адміністрації, які поєднують їх функції. Рішення обласної ради тут заміняє розпорядження голови ВЦА. Наприклад, Розпорядження голови Донецької ВЦА про затвердження обласного бюджету на 2019 рік[14] та Розпорядження голови Луганської ВЦА «Про внесення змін до розподілу коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища, передбачених на здійснення природоохоронних заходів у 2018 році»[15].

Розпорядниками коштів тут, як і у випадку з Мінприроди, можуть виступати і підрозділи обласних державних адміністрацій, і установи (підприємства, органи влади чи самоврядування), які подавали запит на реалізацію природоохоронного запиту.

Рекомендуємо, насамперед, ознайомитися з порядком фінансування природоохоронних заходів у вашій адміністративно-територіальній одиниці. У випадку відсутності такої інформації на сайті, її можна дізнатися шляхом підготовка інформаційного запиту до відповідної ради. Окремі органи місцевого самоврядування оприлюднюють перед голосуванням проекти рішень, і з цих проектів можна дізнатися про перелік заходів, які плануються до фінансування, і, відповідно, вчасно відреагувати.

---

[13] Порядок подання запиту на планований фінансовий рік http://deplv.gov.ua/diialnist-departamentu/ekonomika-pryrodokorystuvannia/pryrodookhoronni-fondy/oblasnyi-fond-onps/poriadok-podannia-zapytu

[14] Розпорядження від 06.12.2018 № 1470 "Про обласний бюджет на 2019 рік" https://dn.gov.ua/ua/npa/pro-oblasnij-byudzhet-na-2019-rik

[15] Розпорядження від 23.08.2018 № 642 "Про внесення змін до розподілу коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища, передбачених на здійснення природоохоронних заходів у 2018 році" http://loga.gov.ua/oda/documents/official/pro_vnesennya_zmin_do_rozpodilu_koshtiv_oblasnogo_fondu_ohoroni_0

РОЗДІЛ 4

----------♦----------

Найбільш типові зловживання під час використання коштів з екофондів

Далеко не всі зловживання можна легко виявити та виправити листуванням, зверненням до контролюючих органів. Процес викоистання коштів є на стільки недосконалим, що перш за все потребує значних змін у законодавстві. Окрім перегляду "Постанови про природоохоронні заходи" треба ще налагодити моніторинг користі таких заходів, викладення всіх матеріалів процесу до публічного доступу, встановити чіткий пріоритет проблем у кожному конрктеному регіоні та ще багато іншого. Детальніше про це також можна почитати у нашому аналітичному документі, який було згадано вище.

Однак, окрім проблем, які можна вирішити тільки переглядом законодавства, є й інші, де тиск громадськості відіграє важливу роль для їхнього подолання. Окрім неприйнятного фінансування діяльності, яка відверто шкодить довкіллю (розділ 2), ми наведемо ще кілька прикладів зловживань, яким можна перешкоджати за допомогою громадського контролю:

1) несистемність фінансування;
2) ігнорування проблем ПЗФ;
3) озеленення.

Несистемність фінансування

Деякі проблеми вимагають природоохоронних заходів, які будуть реалізовуватися не один рік поспіль. Наприклад, тривалого постійного фінансування потребують будівництво, ремонт чи реконструкція очисних споруд, колекторів або каналізаційних систем. Як правило, за перший рік розробляється лише проект заходу, а потім саме виконання може займати ще до п'яти років. Такі заходи дороговартісні, і обласний бюджет рідко може дозволити профінансувати захід виділенням кількох мільйонів гривень протягом одного року. З іншого боку, навіть якщо таке фінансування і станеться, то фізично встигнути зробити всю роботу за 1 рік неможливо, тільки якщо це не стосується дрібного ремонту. Тут постає проблема, що такі заходи треба фінансувати стабільно з року в рік аж до їхнього завершення, але не

завжди так відбувається. Часто між розробкою проекту та реальним виділенням коштів на реалізацію самого ремонту, реконструкції чи будівництва проходять роки, аж поки проект безнадійно не застаріє. І це стосується не тільки очисних споруд, а взагалі всього, що потребує спочатку розробку ПКД, і тільки потім – втілення самого заходу. Внаслідок того, що розпорядники коштів намагаються задовольнити інтереси усіх осіб, які подали документи на фінансування заходів, відбувається розпорошення коштів, які, відповідно, виділяються в такому мізерному обсязі, що унеможливлює проведення якісних робіт, і фактично відбувається просто «латання дірок». Окрім цього, для початку робіт кошти можуть надійти, а потім фінансування припиняється до «кращих часів». У таких випадках від стабільності фінансування прямо залежить результат природоохоронних заходів[16].

Якщо ви слідкуєте за фондом ОНПС свого регіону багато років, то виявити несистемність фінансування не складе великих труднощів. У разі спостереження профінансованого ПКД та відсутності фінансування самого заходу наступного ж року дуже радимо насилати звернення до департаменту екології відповідної ОДА. Саме департамент формує перелік заходів, який потім затверджує обласна рада, і повинен відреагувати на звернення щодо продовження фінансування відповідного заходу до повного його виконання.

Ігнорування проблем ПЗФ

Не всі області виділяють достатню кількість коштів на підтримку функціонування об'єктів ПЗФ та для їхнього розвитку. Для прикладу, в 2018 році у Луганській області жодної гривні не планувалося виділяти на збереження природно-заповідного фонду. Хоча в області спостерігається тенденція заміни корінних деревостанів, скорочуються місця, придатні для перебування диких тварин, втрачається біорізноманіття, погіршується стан грунтового покриву, за останнє десятиліття суттєво зросла кількість інвазійних видів.

Не завжди фінансує ПЗФ і Мінприроди за відповідною бюджетною програмою. Основну функцію усіх установ ПЗФ – природоохоронну – неможливо здійснювати за умови відсутності достатньої матеріально-технічної бази – техніки високої прохідності (і авто, і водної), паливно-

[16] Чисте довкілля – здорове майбутнє: нова політика використання коштів спеціальних фондів охорони навколишнього природного середовища http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/Analitdoc_EcoFondu_Net.pdf

мастильних матеріалів, зброї, виробничих приміщень, комп'ютерів, які здатні працювати з сучасними ГІС, боксів для гербаріїв, морозильних камер для зберігання зразків. Також, важливою складовою природоохоронної діяльності є постійне ведення моніторингу науковцями природно-заповідних установ і вжиття на основі цього необхідних заходів для збереження природних комплексів. Проте значна частина установ природно-заповідного фонду України досі не мають службової техніки для служби охорони, а якщо і мають, то часто вона неналежної якості.

Також є ганебною практика, коли більшість наукових відділів установ ПЗФ не мають навіть базового лабораторного обладнання (наприклад, мікроскопів) і чи елементарно лабораторного приміщення, і, фактично, не можуть повноцінно вести свою діяльність. А дослідження європейського рівня (наприклад, із генетичним аналізом) не може проводити жодна установа ПЗФ.

Тим часом, напрацюваннями цих установ звітують міністерства, та й сама Україна, коли настає час готувати доповіді про стан довкілля, звіти у конвенції. Але реальних умов для ведення такої роботи не створено в жодній установі ПЗФ.

ЕПЛ протягом багатьох років своїми силами надає безкоштовну матеріальну допомогу нацпаркам і заповідникам. Той факт, що установи ПЗФ щиро раді навіть звичайному старому ноутбуку, вартістю 1000 грн, додатково свідчить про їх жалюгідне матеріальне становище.

Чимало природоохоронних територій, які існують роками, досі не мають актів власності на землю, розробленого проекту землеустрою, проекту організації території – базових документів, без яких неможлива якісна робота в принципі. Але для того, щоб такі документи оформити, треба спочатку провести землевпорядні роботи, які можуть коштувати сотні тисяч гривень. Жодна установа ПЗФ не має таких власних коштів, тому єдина їхня надія – на фінансування з екофондів. Тому, якщо у переліку природоохоронних заходів відсутня будь-яка фінансова підтримка ПЗФ, це в першу чергу сигнал для написання звернення у відповідний департамент екології з проханням профінансувати такі природоохоронні заходи. Варто пам'ятати, що без збереженої дикої природи наше власне існування буде під загрозою через надмірне забруднення.

Ще одним недоліком є надання безперечної переваги у фінансуванні одним територіям ПЗФ перед іншими. Установи ПЗФ, розташовані в

прикордонних з країнами ЄС регіонах, мають значно більші можливості із залучення грантових коштів, аніж інші установи. Зокрема, низка установ ПЗФ Карпатського регіону бере участь у проекті «Підтримка природоохоронних територій», який фінансується урядом ФРН. Тому, на нашу думку, треба спочатку всі установи ПЗФ забезпечити (хоча б на мінімальному рівні) технікою, паливно-мастильними матеріалами та лабораторним обладнанням. Існуюча ж практика є недопустимою, коли одні установи, які не мають власних джерел фінансування, роками не отримують коштів і де-факто не можуть виконувати свої функції, а інші (особливо в карпатському регіоні, які б могли забезпечувати себе за рахунок рекреації) отримують щорічно значні суми.

Озеленення

Одним із найяскравіших пркиладів є діяльність Донецької та Луганської військово-цивільних адміністрацій. Донецька та Луганська області майють одну із найгірших екологічних ситуацій в Україні. Регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища щорічно звітують про посилення забруднення води та повітря. Проте, замість того, щоб перейматися здоров'ям людей та вкладати гроші в очищення довкілля, місцева влада проводить "заходи з озеленення". З одного боку, це чудова ініціатива, здавалося б, висадка дерев допоможе очистити брудне повітря. Але за договорами послуги включають зовсім не висадку дерев, а звичайний ремонт доріжок чи лавочок у міських парках, скверах та бульварах. Для прикладу, 13 млн грн було витрачено на ремонт набережної[17] та 16,5 млн грн на парк у Маріуполі[18], а 30,8 млн грн на парк у м. Дружківка[19]. Всього у 2017 році Донецька ОВЦА витратила на озеленення 131 млн гривень[20].

Аналогічною є ситуація і в Луганській області. Всього у 2018 році було виділено трохи більше 101 млн грн на природоохоронні заходи, більша частина з яких пішла на проведення робіт з реконструкцій очисних та каналізаційних споруд. Ці заходи дуже важливі, оскільки в Луганській області

[17] https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2017-09-20-002268-b
[18] https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2017-09-20-002287-b
[19] https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2017-11-01-003507-a
[20] Чисте довкілля – здорове майбутнє: нова політика використання коштів спеціальних фондів охорони навколишнього природного середовища http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/Analitdoc_EcoFondu_Net.pdf

понад 20 % стічних вод є недостатньо очищеними, що значно підвищує забрудненість поверхневих вод. Окрім цього, питна вода не відповідає безпечним показникам у Новопсковському (88,8%), Сватівському (85,3%), Старобільському (80,8%), Білокуракинському (72,6%) і Новоайдарському (56,4%) районах[21].

Але при цьому цілих 20 млн 350 тис. гривень (тобто, приблизно 20 %) планується витратити на проекти реконструкції та створення парків у різних населених пунктах області (сумарно 15 об'єктів)[22].

Реконструкція міських парків є фактично заходами із благоустрою, і не визначена як природоохоронний захід Постановою КМУ від 17 вересня 1996 р. № 1147 "Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів". Окрім цього, частина населених пунктів (наприклад Станиця-Луганська), де планується реконструкція скверів, знаходяться прямо на межі з окупованою територією Луганщини і, фактично, на лінії фронту. Викликає великі сумніви доцільність проведення реконструкції парків за умови невирішення інших нагальних проблем цих населених пунктів. Іншим насторожуючим фактором є те, що суми за розробку проекту варіюються в діапазоні від 1 млн 300 тис. гривень до 1 млн 490 тис. гривень, що усього на 10 тис. гривень менше порогової величини. Це дозволяє укладати договори без проведення публічних тендерів у системі «Прозорро» і уможливлює різні махінації. На додачу, закладена вартість розробки проектів реконструкції парків (які є нескладними в технічному характері) фактично дорівнює вартості розробки проекту складних об'єктів (наприклад, будівництва центрального об'єкту поводження з відходами або проекту реконструкції дільниці фільтрувальної станції) і в декілька разів перевищує вартість розробки проектів реконструкції очисних споруд, що вказує на завищену вартість проектних робіт.

---

[21] Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Луганській області у 2016 році. – Сєвєродонецьк, 2017. – https://menr.gov.ua/files/docs/Reg.report/Регіональна%20доповідь%20Луганська%20%202016.pdf

[22] Луганська військово-цивільна адміністрація – проекти реконструкції парків замість вирішення екологічних проблем! http://epl.org.ua/about-us-posts/luganska-vijskovo-tsyvilna-administratsiya-proekty-rekonstruktsiyi-parkiv-zamist-vyrishennya-ekologichnyh-problem/#sdfootnote1sym

12.	1218311	Заходи з озеленення, а саме: розробка проекту «Реконструкція території парку в районі вул. Паркової смт Марківки»	1300,00	Департамент житлово-комунального господарства облдержадміністрації	Регіональна програма з охорони навколишнього природного середовища Луганської області на 2016-2018 роки
13.	1218311	Заходи з озеленення, а саме: розробка проекту «Реконструкція території «Сосновий» в смт Новоайдарі по вул. Незалежності»	1490,00	Департамент житлово-комунального господарства облдержадміністрації	Регіональна програма з охорони навколишнього природного середовища Луганської області на 2016-2018 роки
14.	1218311	Заходи з озеленення, а саме: розробка проекту «Реконструкція парку культури та відпочинку «Айдар» в смт Новопскові по вул. Українській»	1300,00	Департамент житлово-комунального господарства облдержадміністрації	Регіональна програма з охорони навколишнього природного середовища Луганської області на 2016-2018 роки
15.	218311	Заходи з озеленення, а саме: розробка проекту «Реконструкція парку ім. Калюжного» в мікрорайоні ВРЗ м. Попасної	1300,00	Департамент житлово-комунального господарства облдержадміністрації	Регіональна програма з охорони навколишнього природного середовища Луганської області на 2016-2018 роки

4

1	2	3	4	5	6
16.	1218311	Заходи з озеленення, а саме: розробка проекту «Реконструкція парку в смт Станиці Луганській по вул. 5 Лінія»	1490,00	Департамент житлово-комунального господарства облдержадміністрації	Регіональна програма з охорони навколишнього природного середовища Луганської області на 2016-2018 роки
17.	1218311	Заходи з озеленення, а саме: розробка проекту «Реконструкція території парку культури та відпочинку по вул. Парковій, Луганська обл.,	1300,00	Департамент житлово-комунального	Регіональна програма з охорони навколишнього природного середовища Луганської області на

Рис. 4.1.
Скріншот з розпорядження голови Луганської ОВЦА
про використання коштів екофонду

РОЗДІЛ 5

----------♦----------

Громадський контроль на етапах планування та реалізації природоохоронних заходів

Найкращим способом не допустити реалізації шкідливого чи недоцільного заходу під виглядом природоохоронного та не допустити витрати коштів із фондів ОНПС за корупційними схемами є моніторинг переліків заходів, які отримують фінансування, ще на етапі їхнього формування.

Як було зазначено в Розділі 3, існують принципові відмінності у розподілі коштів на рівні Мінприроди та на місцях. Тому, насамперед, необхідно дізнатися про порядок фінансування природоохоронних заходів у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Важливо дізнатися:

- порядок відбору заходів;
- дату проведення відповідного конкурсу;
- дату проведення сесії органу місцевого самоврядування, на якому буде затверджено бюджетне фінансування природоохоронних заходів.

Також необхідно отримати проект рішення сесії органу місцевого самоврядування, додатком до якого буде наявний перелік заходів, які отримають фінансування. Це можна зробити шляхом моніторингу веб-ресурсів, подання інформаційних запитів тощо.

Якщо ви виявили заходи, які, на вашу думку, є недоцільними чи відверто шкідливими, можна апелювати до депутатів місцевих рад не затверджувати відповідні переліки чи до керівництва органів, які формували перелік заходів, з вимогою виключити такі заходи.

У випадку, якщо ви виявили шкідливий або недоцільний захід вже після того, як фінансування його реалізації було затверджене, це не означає, що все вже втрачено. Наприклад, у 2018 році за кошти Полтавського обласного фонду ОНПС планувалося фінансування спорудження двох гребель на р. Сула. Після виявлення ЕПЛ порушення (відсутності проходження процедури ОВД) та після відповідних звернень та публікацій у ЗМІ, Полтавська обласна рада

внесла зміни до переліку заходів. І це все сталося не зважаючи на те, що були вже проведені відповідні тендерні процедури і навіть заключені договори.

Контролювати ж виконання природоохоронних заходів на етапі їх реалізації допомагають відкриті державні реєстри та різні сайти-агрегатори інформації з цих реєстрів.

Значна частина порушень та зловживань під час виконання природоохоронних заходів насправді є аналогічною до порушень в інших сферах господарства і фактично є, перш за все, порушенням законодавства про публічні закупівлі.

Такими прикладами порушень є:

- завищення вартості виконання робіт;
- виконання робіт фірмами, пов'язаними із замовником;
- оформлення актів виконаних робіт «заднім числом» тощо.

Детальніше приклади таких порушень описані в аналітичному документі, згаданому в кінці Розділу 2, а також описані в Розділі 4.

Проте, зустрічаються і специфічні порушення, насамперед, це невідповідність вимогам постанови КМУ № 1147 «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів». Іншими специфічними порушеннями є реалізація заходів без відповідних дозволів ДАБІ та висновку ОВД.

Основні ресурси, які допоможуть виявляти порушення:

1. https://prozorro.gov.ua/ – Система публічних закупівель «Прозорро». На цьому ресурсі можна відстежити тендери на проведення тих чи інших заходів, дізнатися виконавців, простежити процедуру торгів на предмет «відсіювання» дешевших пропозицій конкурентів, скачати договори тощо;

Важливим є те, що в самих договорах та в технічному завданні до них описується детально обсяг робіт та терміни їх виконання. Це дозволяє виявляти невідповідність вимогам Постанови КМУ № 1147 «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів». Наприклад, саме аналіз додатків до договору на «озеленення» у вигляді реконструкції скверів дозволяє показати, що насправді кошти йдуть на благоустрій.

2. https://spending.gov.ua/ – Єдиний портал використання публічних коштів та https://www.007.org.ua/ – Пошуково-аналітична система «007».

Тут можна подивитися всі проплати, які проходять через казначейство та перелік заключених договорів по розпорядникам коштів. Дозволяє виявити, чи була вже зроблена проплата за конкретний природоохоронний захід, і коли саме був «закритий» акт виконаних робіт. Зокрема, саме за допомогою цієї системи ЕПЛ виявила факти порушення законодавства Державною екологічної академією.

3. http://eia.menr.gov.ua/search – реєстр ОВД. У цьому реєстрі можна перевірити, чи має конкретний природоохоронний захід висновок ОВД. Наприклад, висновок ОВД потрібен для проведення робіт із розчистки русел річок, берегоукріплення, будівництва сміттєзвалищ тощо.
4. https://dabi.gov.ua/declarate/list.php – реєстр ДАБІ. У цьому реєстрі можна перевірити, чи має конкретний захід дозвіл на будівництво (за умови, що такий дозвіл потрібний). Наприклад, дозвіл ДАБІ потрібен для проведення робіт із розчистки русел річок, берегоукріплення тощо.
5. https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch – реєстр Мін'юсту. Безкоштовно можна подивитися поточних власників тієї чи іншої юридичної особи, а за гроші – дізнатися, хто був власником раніше.
6. https://map.land.gov.ua/kadastrova-karta – публічна кадастрова карта Держгеокадастру. Дозволяє перевірити, хто є власником тієї чи іншої земельної ділянки.
7. http://reyestr.court.gov.ua/ – реєстр судових рішень та https://court.gov.ua/ – портал «Судова влада». На цих ресурсах наявна більшість судових рішень, які були ухвалені в Україні, та інформація про дати судових засідань. Дозволяє, наприклад, знайти інформацію про аналогічні порушення в інших регіонах України, які дійшли до стадії судового розгляду.
8. http://geoinf.kiev.ua/wp/interaktyvni-karty-spetsdozvoliv.htm – відкрита карта дозволів від Держгеонадра на використання надр. Можна дізнатись, які корисні копалини видобуваються, і де саме.
9. https://eos.com/ та https://www.planet.com/. На цих ресурсах можна ознайомитися із безкоштовними свіжими супутниковими знімками. Дозволяє виявити, коли реально були проведені ті чи інші роботи.

10. https://bihus.info/projects/ring-kilce – проект «Кільце». Пошук за багатьма державними реєстрами в одному місці.
11. https://youcontrol.com.ua/ та https://clarity-project.info/tenders – зручні ресурси для пошуку порушень під час закупівель та пов'язаних юридичних осіб.
12. http://www.acm-ua.org/ – «Антикорупційний монітор», на основі машинних алгоритмів оцінює ступінь «корупційності» тендерів.

Також радимо активістам, небайдужим до питань ефективного використання коштів фондів ОНСП, взяти участь у численних тренінгах на тему контролю за публічними закупівлями, які регулярно проводять антикорупційні та журналістські НУО.

Дуже важливо зазначити, що успіх можливий лише за умови поєднання юридичних механізмів у вигляді звернення до відповідних контролюючих органів (детальніше про ці механізми – у Розділі 6) та потужної інформаційної та адвокаційної кампанії з публікаціями в ЗМІ, в соціальних мережах, роботою із зацікавленими сторонами тощо. Чиновники не бояться надавати усні обіцянки, проте бояться порушень, зафіксованих на папері. А поширення інформації про зловживання в публічному просторі завжди стимулює відповідні державні контролюючі органи працювати ефективніше, оскільки вони не хочуть отримати звинувачення у співучасті в зловживаннях.

РОЗДІЛ 6

----------♦----------

Державний контроль за використанням коштів екофондів

Державний фінансовий контроль за використанням коштів фондів охорони навколишнього природного середовища здійснює Державна аудиторська служба України та її міжрегіональні територіальні органи, які здійснюють діяльність на рівні декількох областей:

- Північний офіс Держаудитслужби (Вінницька, Житомирська, Київська, Черкаська, Чернігівська області, м. Київ);
- Північно-східний офіс Держаудитслужби (Луганська, Полтавська, Харківська, Сумська області);
- Східний офіс Держаудитслужби (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Кіровоградська області);
- Західний офіс Держаудитслужби (Львівська, Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька, Хмельницька області);
- Південний офіс Держаудитслужби (Миколаївська, Одеська, Херсонська області, АРК та м. Севастополь).

Порядок здійснення державного фінансового контролю регулюється Законом України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», згідно із положеннями якого, Держаудитслужба та її територіальні органи здійснюють розгляд листів та звернень про факти порушення законодавства з фінансових питань[23] та бюджетного законодавства, вживають згідно із законодавством відповідних заходів для їхнього усунення[24].

Тому, у разі виявлення порушень або для перевірки законності використання коштів екофондів, необхідно звертатися до Держаудитслужби або її територіальних органів з вимогою вжити необхідні заходи фінансового контролю.

---

[23] Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» № 2939-XII від 26.01.1993 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12

[24] Постанова КМУ від 3.02.2016 № 43 “Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України” https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF

Звернення можна подавати у формі заяви (повідомлення про порушення чинного законодавства) або скарги (звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб)[25]. Законодавством дозволено подавати і усні, і письмові звернення. Водночас, зважаючи на той факт, що у зверненні необхідно вказати суть виявленого порушення, рекомендуємо його подавати у письмовій формі. Зразок звернення до Держаудитслужби можна знайти у Додатку 1. Під час підготовки та подачі звернення необхідно дотримуватися вимог Закону України «Про звернення громадян». Письмові звернення можуть надсилатися поштою або передаватись заявником безпосередньо до Держаудитсдужби чи її територіального органу. Крім того, звернення можна подавати у електронній формі[26]. Термін розгляду звернення складає 1 місяць, який відраховується з дня отримання звернення Держаудитслужбою[27].

За результатами здійснених заходів контролю, Держаудитслужба складає протоколи про виявлені адміністративні правопорушення та звертається до суду для притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності. Крім того, якщо під час заходів фінансового контролю Держаудитслужба виявить порушення законодавства, за які передбачено кримінальну відповідальність або які містять ознаки корупційних діянь, вона зобов’язана передати інформацію та матеріали про такі порушення до правоохоронних органів[28]. Такими ж повноваженнями наділені її територіальні органи.

У разі наявності даних про кримінальне правопорушення (нецільове використання коштів екофондів у великих розмірах тощо), необхідно звертатись безпосередньо до правоохоронного органу із заявою про злочин. Визначити правоохоронний орган, компетентний за розгляд заяви про

---

[25] ст. 3 Закону України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80

[26] Форма електронного звернення, Держаудитслужба, http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/116888

[27] ст. 20 Закону України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80

[28] Постанова КМУ від 3.02.2016 № 43 “Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України” https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF

відповідний злочин, можна за допомогою ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України[29]. Із зразком заяви про злочин можна ознайомитись у Додатку 2.

Посадові особи, з вини яких допущено порушення бюджетного законодавства, зокрема, щодо використання коштів екофондів, несуть цивільну, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з законом. Такі порушення можуть бути вчинені і розпорядником (виділення коштів з екофондів на види діяльності, що не є природоохоронними заходами), і одержувачем (використання отриманих коштів екофондів на види діяльності, що не є природоохоронними заходами) коштів екофондів. Так, до прикладу, порушення у вигляді нецільового використання коштів екофондів, в залежності від суми, тягне за собою настання адміністративної або кримінальної відповідальності (таблиця 6.1.).

Таблиця 6.1.[30]

Відповідальність за нецільове використання коштів екофондів

Протиправні дії	Покарання
Адміністративна відповідальність	
Нецільове використання бюджетних коштів	Штраф на посадових осіб від сімдесяти до вісімдесяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1190 -1445 грн)
Нецільове використання бюджетних коштів, вчинене особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за таке ж порушення	Штраф на посадових осіб від вісімдесяти п'яти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1445 – 1700 грн)
Кримінальна відповідальність	

[29] ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 № 4651-VI https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n2054

[30] Таблицю підготовлено авторами на основі ст. 164-12 Кодексу України про адміністративні правопорушення України від 7.12.1984 № 8073-X https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/print та ст. 210 Кримінального кодексу України від 05.04.2001 № 2341-III https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n1432

Нецільове використання бюджетних коштів службовою особою у великих розмірах (960 тис. 500 грн та більше станом на січень 2019 року[31])	Штраф від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1700-5100) або виправні роботи на строк до двох років, або обмеження волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого
Нецільове використання бюджетних коштів службовою особою в особливо великих розмірах (2 млн 881 тис. 500 грн. та більше станом на січень 2019 року)[32] або вчинені повторно, або за попередньою змовою групою осіб	Обмеження волі на строк від двох до п'яти років або позбавлення волі на строк від двох до шести років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років

Таким чином, громадськість має право звертатися до Держаудитслужби та її територіальних органів для перевірки законності використання коштів екофондів, у тому числі їхнього цільового використання, та для вжиття заходів до притягнення винних осіб до відповідальності. Крім того, у разі виявлення ознак злочину у сфері формування та використання екофондів, громадськість має право звертатися до правоохоронних органів для здійснення досудового розслідування та вжиття заходів для притягнення винних осіб до відповідальності.

[31] Пункт 5 підрозділу 1 розділу XX Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n8013

[32] Пункт 5 підрозділу 1 розділу XX Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n8013

Додатки

Додаток 1
Звернення до Держаудитслужби та\або її територіальних органів про вжиття заходів державного фінансового контролю

_____ офісу Держаудитслужби
адреса
Від:
ПІБ
Адреса
Контактні дані

Звернення

Мені стало відомо про те, що ___(вказати орган, посадову особу)_____здійснив видатки коштів з _____ фонду охорони навколишнього природного середовища на ремонт даху будівлі (вказати суть порушення) (Додаток 1).

Згідно з ч. 6 ст. 47 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища », кошти місцевих, Автономної Республіки Крим і Державного фондів охорони навколишнього природного середовища можуть використовуватися тільки для фінансового забезпечення здійснення природоохоронних заходів, перелік яких затверджений Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів».

Водночас, ремонт даху будівлі не належить до природоохоронних заходів, визначених згаданою постановою КМУ, що є порушенням вимог чинного законодавства.

Враховуючи вищенаведене, прошу:

1. Вжити заходи державного фінансового контролю та провести перевірку (вказати перевірку яких фактів необхідно здійснити) законності виділення і використання коштів _____фонду охорони навколишнього природного середовища на ремонт даху будинку.

2. Встановити винних осіб у разі виявлення порушення та вжити заходів для притягнення винних у нецільовому чи іншому незаконному використанні коштів _____ фонду охорони навколишнього природного середовища до відповідальності.
3. Повідомити про результати розгляду звернення та вжитих заходів державного фінансового контролю.

Додатки:

1. Копія рішення про виділення коштів з Львівського обласного фонду ОНС на захід, що не є природоохоронним.
2. ___(можна додати будь-які інші докази, що підтверджують факти порушення)_____

Дата Підпис

Додаток 2

Заява про злочин

ГУ НП у _____області
Адреса
Від:
ПІБ
Адреса
Контактні дані

Заява про злочин

Мені стало відомо про те, що ___(вказати орган, посадову особу)_____здійснив видатки коштів з _____обласного фонду охорони навколишнього природного середовища на ремонт будівлі (вказати суть порушення) у розмірі 1 млн.грн. (Додаток 1).

Згідно з ч. 6 ст. 47 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища », кошти місцевих, Автономної Республіки Крим і Державного фондів охорони навколишнього природного середовища можуть використовуватися тільки для фінансового забезпечення здійснення природоохоронних заходів, перелік яких затверджений Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів».

Водночас, ремонт даху будівлі не належить до природоохоронних заходів, визначених згаданою постановою КМУ, що є порушенням вимог чинного законодавства. Такі дії містять ознаки злочину, передбаченого ст. 210 Кримінального кодексу України.

Враховуючи вищенаведене, відповідно до положень Конституції України, Кримінального процесуального кодексу України, Кримінального кодексу України, прошу:

1. Зареєструвати заяву про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 210 Кримінального кодексу України.
2. Внести відомості про вчинене кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати досудове розслідування.
3. Повідомити про результати розгляду заяви про злочин та про вжиті на основі розгляду заяви заходи.

Додатки:

1. Копія рішення про виділення коштів з Львівського обласного фонду ОНС на захід, що не є природоохоронним.
2. ___(можна додати будь-які інші докази, що підтверджують факти порушення)_____

Дата Підпис

ЕКОЛОГІЯ
ПРАВО ЛЮДИНА
ЕПЛ